

11. De tragedie van Meensel-Kiezegem

De ochtend van zondag 30 juli 1944 lachte de mensen van Meensel-Kiezegem toe. Het zonnetje scheen en het zag er naar uit dat het zo een typische warme zomerdag ging worden. Attenrode-Wever vierde kermiszondag en vele dorpeelingen van Meensel-Kiezegem hadden plannen om een fijne namiddag door te brengen in het naburige dorp. Ze zagen het al helemaal zitten. Een pintje op een terrasje, wat blaasmuziek op de achtergrond en de gezellige herrie van spelende kinderen. Het gespreksonderwerp zou allicht de uitbraak van de geallieerden in Normandië en hun opmars richting België worden. Op weg naar de zondagsmis kwamen de mensen elkaar tegen en de begroetingen waren hartelijk.

Er scheen in het voorjaar van 1944 een natuurlijk evenwicht te zijn ontstaan tussen de verzetslui en Duitsgezinden in Meensel-Kiezegem. Diegenen met uitgesproken opvattingen waren bekend bij iedereen en werden door het andere kamp gemeden. De ‘zwarte’ Kiezegemse families van Remi Merckx en Felix Broos gedroegen zich gedurende de hele oorlog hooghartig en onaantastbaar. Nooit staken ze hun sympathie voor de nazizaak onder stoelen of banken en ze bleven overtuigd van een Duitse eindoverwinning. Die zou ook op hen afstralen en handenwrijvend dachten ze al aan de interessante machtsposities die hun nazisymphathie zou opleveren. Toch lieten ze de plaatselijke verzetsgroep begaan – waarschijnlijk ook uit schrik voor represailles.

Hoewel de meeste verzetsmensen nog enig begrip konden opbrengen voor ideologische collaborateurs, hadden ze het zeer moeilijk met zij die meeheulden uit eigenbelang. Toen de Merckxclan en Broosfamilie zich in de zomer van 1944 alsmaar meer opwierpen als het toekomstige gedelegeerde nazi-bestuur van Meensel-Kiezegem en omgeving, wekte dit heel wat wrevel. De fanatiekste weerstanders lieten zich openlijk ontvallen dat ‘die zwarten een lesje moesten krijgen’ en her en der werden pamfletten opgehangen die opriepen tot actie tegen de twee gehate families. Er gebeurde echter niets, zeer tot de opluchting van het merendeel van de bevolking. Zij wensten niets liever dan de laatste maanden tot aan de bevrijding rustig uit te fietsen. En toen liep het toch nog mis.

In het gezelschap van drie vrienden verliet de 24-jarige Gaston Merckx omstreeks 14 uur de hoeve van zijn ouders in Kiezegem-dorp. In een uitgelaten

sfeer begon het viertal aan de wandeling naar Attenrode, klaar om een aangename zondagnamiddag te slijten. Het vooruitzicht van een frisse Stella en wat geflirt met de plaatselijke schonen zinde hen wel. Voor alle zekerheid had Gaston zijn pistool op zak gestoken. Hij verwachtte geen moeilijkheden, maar je wist maar nooit. Een opdringerige dronkenlap of agressieve weerstander kon hem maar beter het leven niet zuur maken. Tenslotte was hij een Merckx, die van niemand bang hoefde te zijn.

Toen het vrolijke kwartet het kruispunt van de Nijselrodestraat en de Binkomstraat in het gehucht Boekhout naderde, kwamen uit de richting van Meensel twee jongemannen en een meisje op hen toe gestapt. Gaston Merckx en zijn kompanen herkenden niemand en bleven wat verwonderd staan. Het onbekende drietal hield enkele meters voor hen halt, waarop de leider enkele stappen voorwaarts zette en riep: 'Gestapo! Paspootcontrole!' Door stomheid geslagen haalden Merckx en zijn vrienden schoorvoetend hun papieren boven en gaven ze af. Maar dan hield Marcel Peeters, een van Gastons vrienden, het niet meer. Hij sloeg op de vlucht en verdween achter een hoge berm in de richting van Kiezegem. In het tumult besliste Gaston om zijn voorbeeld te volgen en ook hij liep weg, maar dan in de andere richting. De drie, die het duidelijk op de jonge Merckx gemunt hadden, gingen hem meteen achterna. Gaston dook achter een hooimijt en probeerde bloednervus zijn pistool in stelling te brengen. Zijn belagers waren hem echter te vlug af, en schoten hem in koelen bloede dood. Gastons twee andere vrienden hadden al die tijd het hele gebeuren verbijsterd gadeslagen. Terwijl het onbekende drietal naar zijn fietsen stormde en ervandoor ging, renden de twee vrienden naar Kiezegem om alarm te slaan.

De drie vrijbuiters kwamen niet uit Meensel-Kiezegem. Het heeft jaren geduurd eer men erachter kwam wie ze waren en wat hun motief kon geweest zijn. Het waren leden van de Gewapende Partizanen van de afdeling Leuven, waar men hen kende onder hun schuilnamen Léon, René en Gilberte. De mogelijkheid bestaat dat ze op eigen houtje handelden, want heel wat jonge weerstanders waren er op gebrand om een 'echte verzetsdaad' te verrichten en zo voor eeuwig beroemd te worden. Maar naar verluidt liep het hier anders. Een andere Leuvense partizaan kon na de Kiezegemse zondagsmis een gesprek tussen Gaston Merckx en zijn vrienden afluisteren. Daarin zouden ze afgesproken hebben wanneer ze naar de kermis zouden vertrekken. De partizaan speelde het vervolgens snel door naar Leuven, waar men zo'n kans

om een gekende zwarte om te brengen niet wilde laten schieten. Léon en zijn handlangers moesten een hinderlaag opzetten nabij een kruispunt tussen Kiezegem en Attenrode. Bij hun aankomst aan het kruispunt rond de middag verkende het trio de omgeving. Ze kochten een ijsje van een lokale venter en wachtten geduldig aan de splitsing. De paspoortcontrole bevestigde de identiteit van Merckx, waarna de poppen aan het dansen gingen.¹

Na twee kilometer rennen kwamen Gastons twee vrienden totaal buiten adem toe op de hoeve Merckx. ‘Ze hebben Gaston kapotgemaakt! Ze hebben Gaston kapotgemaakt!’, hijgden ze in koor. Moeder Clementine Merckx en andere gezinsleden kwamen ontzet buiten. Met geklemde kaken en een verbleekt gezicht stapte moeder Merckx meteen in de richting van de onheilsplek, gevolgd door haar gezinsleden. Toen ze daar aankwam, zeeg ze op haar knieën neer aan Gastons lichaam. Ze sommeerde een paard met kar om het levenloze lichaam op te laden, terwijl ze wenend een bloedwraak uitsprak. ‘Hier zal Meensel spijt van krijgen’, siste ze. Alsof de goden ermee gemoeid waren, trokken op datzelfde moment zwarte wolken samen boven het dorp. Terwijl het nieuws van de moord zich als een lopend vuurtje verspreidde, barste een onweer in alle hevigheid los. Voor jonge tieners leek de moord wel een episode uit een detectiveverhaal, maar vele vaders en moeders beseften dat een en ander niet zonder gevolgen zou blijven. Nog dezelfde avond viel er een sombere onrust op het dorp.

Intussen was er spoedberaad ten huize Merckx. Het hele gezin was aanwezig, net als enkele getrouwen. Gaston was lid geweest van de Vlaamsche Wacht, een militaire organisatie die steun gaf aan de nazi's.² Zijn oudere broers Maurice, Marcel en Albert hoorden alle drie bij de fascistebeweging Vlaamsch Nationaal Verbond (VNV).³ De eerste en derde waren afgestudeer-

1 De bekende journalist Maurice De Wilde maakte midden jaren 80 een tv-serie over verzet en collaboratie. Ondanks een eed van geheimhouding onder PA-leden slaagde hij er toch in om de identiteit van de schutter en zijn trawanten te achterhalen. Hij kon hem echter nooit overtuigen om voor de camera te getuigen. Aanvullend research door de auteur legde het dossier bloot van Frans Vranckx, met daarin een ondertekend document uit 1947 waarin hij toegeeft G. Merckx te hebben vermoord (Dossier SRA voor Frans Vranckx, SOMA, Brussel).

2 De Vlaamsche Wacht werd initieel belast met politietaken op Belgisch grondgebied. In 1942 werd ze echter een sectie van de Wehrmacht, en in juli 1944 zwoeren al haar leden trouw aan Hitler.

3 Het VNV was een rechts-radical Vlaams-nationalistische partij, opgericht in 1933. In 1940 collaborerde ze meteen met de nazi's, en bij de inval in Rusland leverde ze het Vlaamsch Legioen om mee te strijden aan het Oostfront. Het VNV kreeg het zwaar te verduren van het Belgische verzet. Na de oorlog werden de VNV-partijleiders veroordeeld en gevangengezet.

de onderwijzers, terwijl de tweede het tot beenhouwer had geschopt. Het drietal was berucht om zijn arrogantie en brutaliteit. Ze droegen openlijk vuurwapens en de meeste dorpelingen meden hen als de pest. Hun zuster Maria was ook al zo een verwaand nest. Ook zij dweepte met de nazi's en had een lidkaart van de fascistische Dietsche Meisjesscharen. De jonge Ernest, pas veertien, was dan weer lid van de Nationaal-Socialistische Jeugd Vlaanderen.

Moeder Clementine werd heen en weer geslingerd tussen verdriet en woede. Ze was de chef van het gezin en men kende haar als een bazige en hooghartige vrouw die gewoon was haar zin te krijgen. Ze eiste dat haar zoons dood nog voor zijn begrafenis gewroken werd. Zowat alle bronnen bevestigen dat ze honderd gijzelaars vorderde om de ware schuldigen te vinden. Verder stelde ze samen met haar man Remi en haar drie oudste zonen een lijst samen van dorpsgenoten waarvan ze wisten, of vermoedden, dat ze weerstandster waren. Ze zouden er nu eens een paar een lesje leren.

Hoewel de omstandigheden van de moord onduidelijk bleven, besloot de Duitse veiligheids politie toch nagenoeg meteen tot actie over te gaan. Het ongewone verzoek van Clementine Merckx gaf hen de langgehoopte aanleiding om schoon schip te maken met Meensel-Kiezegem. De talloze werkweigeraars, de aanhoudende pesterijen en de vele sabotagedaden van het Meenselse verzet irriteerden de Gestapo en veiligheids politie al geruime tijd.

De maandag na die fatale zondag verliep nog vredig, maar op dinsdag 1 augustus 1944 was Meensel-Kiezegem kort na dageraad al in een staat van ongerustheid. Er klonken geweerschoten in de verte, overal blaften honden. Kinderen werden abrupt uit hun slaap gewekt en vroegen hun ouders angstig wat er gaande was. Terwijl nerveuze moeders hun kleintjes probeerden te sussen, trokken gewapende Vlaamse SS'ers, vergezeld van Duitse Feldpolizei, luidruchtig het dorp binnen. Vooraan liepen Maurice, Marcel en Albert Merckx, die zich gemaskerd hadden om onherkenbaar te blijven voor hun dorpsgenoten. SS Sturmbannführer Frans Packet uit Antwerpen had de leiding over de hele operatie. Het werd meteen duidelijk dat de bende zocht naar ondergedoken weerstandsters. Een zekere Andries, verzetsman van een ander dorp, werd geketend meegetroond. Hij had zich ook verscheidene malen verborgen gehouden in Meensel-Kiezegem, maar was recent gearresteerd door de Gestapo. Hij was bezweken onder de genadeloze ondervragingstech-

nieken en moest nu de plaatsen aanduiden waarover hij had gepraat. In ruil beloofde de SS hem enige inschikkelijkheid.

Nagenoeg tegelijkertijd bonkten drie kleine groepjes SS'ers rond halfzes 's ochtends op de voordeuren van drie gezinswoningen in het centrum van Meensel. Het waren die van Oscar Beddegenuots, Ferdinand Duerinckx en August Craeninckx. Deze laatste kwam opendoen en werd meteen zonder pardon bij de kraag gevat en uit zijn huis gesleurd. De 24-jarige man kreeg een rammeling en werd vervolgens met een pistool in de rug op zijn erf geduwd. De SS'ers bevalen hem aan te wijzen waar hij verzetslui verborgen hield. Ze vonden niemand en dat zinde hen duidelijk niet. Terwijl een beven-de Germaine toekeek van achter het gordijntje zag ze hoe de razende nazi's haar man August naar het kerkpad tegenover hun woning leidden. Ondanks smeekbeden van de doodsbange jonge Meenselnaar kogelden ze hem op tien meter van de kerkdeur koudweg neer. De dorpsarts Dokter Goyens en zijn schoonzoon Paul Martens kregen het bevel om het lichaam van August naar de dokterswoning te dragen. Achter de inrijpoort van dit huis hadden de wraaklustige indringers intussen al een heleboel dorpsgenoten bijeenge-dreven.

Het huis van Ferdinand Duerinckx lag enkele tientallen meters verderop. Ferdinand, de dorpsonderwijzer, was niet meer dan een passief lid van de NKB. Maar de weerstand kon altijd op hem rekenen voor papierwerk. Zijn hoogzwangere vrouw Maria was de klapvensters aan het opendoen toen een Duitser en een Vlaamse zwarte haar benaderden. De Duitser richtte een machinegeweer op haar en vroeg waar haar echtgenoot uithing. Maria aarzelde te lang en werd hiervoor brutaal geslagen en op de grond geduwd. Ferdinand, die in de keuken zijn kleine kinderen aan het bedaren was, hoorde alles gebeuren door de openstaande voordeur. Hij sprong meteen naar voren om het voor zijn vrouw op te nemen, maar werd onmiddellijk neergeslagen met een geweerkolf. Daarop kreeg hij in het zicht van zijn schreiende vrouw en kinderen een pandoering waardoor hij het bewustzijn verloor. Hij werd vervolgens ook naar de binnenkoer van de dokter gesleept, waar zijn dorps-genoten hem door zijn togetakelde gezicht niet meer herkenden.

Café De Tramstatie van de familie Beddegenuots was het derde huis waar gelijktijdig aangeklopt werd. De bruten waren vooral op zoek naar dochter Jeanne, maar die bleef verstijfd van angst in haar nachtschuilplaats zitten in een ander deel van het huis. Ze keerden de woning van Oscar en Paulien

ondersteboven, terwijl de Vlaamse SS Untersturmbannführer Jozef Bachot Oscar genadeloos mishandelde. Hij ondervroeg hem over de plaats waar de munitie van zijn verzetsgroep was opgeslagen. Zijn handlangers hielden Paulien en hun twaalfjarige zoontje Maurice onder schot. Het knaapje werd onder druk gezet om de verblijfplaats van zijn zus prijs te geven, maar hij bezweek niet. De bende ongeregeld koelde zijn frustratie dan maar op de huisraad van het gezin, waarna ze Oscar, Paulien en Maurice meenamen naar de dokterswoning.

Terwijl dit allemaal aan de gang was, kwamen ook vier andere woningen op de Vrankenberg in het vizier van de belegeraars. De buurt lag enkele honderden meters buiten de dorpskern. Ook hier traptten SS'ers rond 6 uur deuren in, ook hier sleurden ze burgers de straat op. Het was duidelijk dat ze voorkennis hadden, want ze gingen recht naar een aantal alleen door bewoners gekende schuilplaatsen. De meeste van deze hollen bleken onbewoond, maar in het huis van de 26-jarige Jozef 'Jef' Claes ontdekten de invalers twee gezochte verzetslieden. Dit wakkerde hun woede nog meer aan, en ze vermoedden dat ze op een heus weerstandsnest gestoten waren. Ze haalden alle buurtbewoners uit hun huizen en zetten ze tegen de muur van de Claeswoning. De zenuwen van Frans Bastijns begaven het, en hij zette het op een lopen. Hij ontweek maar net een geweeersalvo en zag de kans om te ontkomen. Een voor een duwden de SS'ers de buurtbewoners binnen in de woning van Jef Claes. Daar onderwierpen ze hen aan een fanatiek kruisverhoor over de weerstanders op de 'zwarte lijst'. Niemand gaf iets prijs, maar Jef Claes kreeg zoveel slaag dat hij verscheidene malen buiten westen raakte. De nazi's brachten hem bij zijn positieven en sleurden hem naar zijn tuin. Een SS'er zette een geweerloop tegen zijn hoofd en brulde: 'Waar zijn de wapens, godverdomme!' Jef gaf geen krimp. Binnen werd zijn echtgenote Melanie intussen op haar naakte lichaam bewerkt met een broeksriem. Haar wenende peuter stond toe te kijken. Bij buurman Jozef Boesmans liet SS'er Frans Packet zich ook niet onbetuigd. Ook hij hanteerde de zweep op meerdere mensen. Vrouwen werden bedreigd en moesten zich uitkleden, waarna ze op een gemene manier werden mishandeld, ook in de schaamstreek.⁴

Nietsvermoedend fietste Petrus Vander Meeren, een landbouwer uit Kiezegem, voorbij de woning van Jef en Melanie Claes. Een SS-officier en een

4 De Wilde, M., *De Tijd Der Vergelding, Het drama van Meensel-Kiezegem*, BRT Televisie, mei 1988.

gemaskerde hielden hem tegen. Petrus, niet bepaald de beste vriend van de families Merckx en Broos, was lid van het OF en vreesde dat dit nu naar boven zou komen. Na een controle van zijn identiteitspapieren knikte de gemaskerde naar de SS'er: Petrus moest bij de anderen tegen de muur gaan staan. Wat later kwamen Duitse soldaten aangemarcheerd met Oscar Beddegenoots in hun midden. Ze namen Oscar, Petrus en enkele andere arrestanten mee naar een nabijgelegen bosje, zagezegd om de bergplaatsen van wapens aan te wijzen. Kort daarop klonken enkele geweerschoten. De SS'ers hadden Petrus en Oscar van op korte afstand afgemaakt. Het was 8 uur 's ochtends. Hun lichamen werden naar de voortuin van de dokter gedragen en neergelegd naast dat van August Craeninckx.

De nazi's leidden alle arrestanten van bij de dokterswoning naar de tramhalte. Daar merkten ze een kleine vrachtwagen op die aan buurtwinkel De Welvaart een lading kruidenierswaren aan het lossen was. De SS'ers bevalen de doodsbange chauffeur om al zijn goederen af te laden en de gijzelaars naar Leuven te voeren. Kort na aankomst aan het Leuvense hoofdkwartier van de SD aan de Vital Decosterstraat 27 lieten ze de vijftienjarige Madeleine Janssens vrij. De veertien anderen, waaronder drie vrouwen, gooiden ze in de gevangenis van Leuven-Centraal. Onder hen bevonden zich ondermeer verzetshoofd Prosper Natens, Paulien Beddegenoots, nog niet op de hoogte van de moord op haar man, Jef Claes en Ferdinand Duerinckx. Paul Martens kwam de volgende dag vrij, maar zijn schoonvader Dokter Goyens werd gearresteerd. Vier dagen later bracht de SS de meeste gevangenen over naar de beruchte gevangenis van Sint-Gillis nabij Brussel.⁵

Er heerste nu totale ontredde-ning in het dorp. In slechts enkele uren waren vrouwen hun man kwijt geraakt, kinderen hun vader of moeder, en moeders hun zonen. Tranen vloeiden in menige huiskamer, terwijl bij andere gezinnen opluchting heerste omdat niemand was opgepakt. Iedereen dacht aan wat de toekomst nog zou brengen.

Toen de eerste schok voorbij was, begonnen de inwoners van Meensel-Kieze- gem zich af te vragen wanneer de weggevoerden zouden wekeren. Die hoop werd echter hoe langer hoe meer op de proef gesteld. Meer dan een maand na de arrestatie van haar man Ferdinand ontving Maria Duerinckx

5 Zie bijlage voor een gedetailleerde lijst van alle slachtoffers van Meensel-Kieze- gem.

een op de wikkel van een conservenblik gekribbeld bericht van haar echtgenoot: 'Aan Mevrouw Duerinckx-Janssens, Wersbeekstraat 2, Meensel-Kiezegem. Beste Allemaal, onderweg naar Duitsland. Onbekende bestemming, iedereen gezond. We hopen snel weer te keren. Bid voor een goede en snelle thuiskomst. Ferdinand.' Ferdinand had kans gezien het papiertje uit een goederentrein te gooien die hem naar Duitsland transporteerde. Iemand had het gevonden en naar de bestemming gezonden. Maria had kort voordien het leven geschonken aan hun vijfde kindje, dat drie weken na Ferdinands brutale aanhouding geboren was. Het berichtje was het laatste teken van leven dat ze ooit zou krijgen van haar man.⁶

Herman Pypen, gastheer van Teddy Blenkinsop, werd in de vroege ochtend van 1 augustus 1944 gewaarschuwd door een vriend. Hij besloot meteen dat iedereen moest vluchten. Hij maakte Teddy, Jos en Paula wakker en samen met enkele andere werkweigeraars namen ze de benen door de bossen. Richting Kapellen, een dorp op twee kilometer ten oosten van Meensel. Paula keerde nog dezelfde avond terug naar huis, maar de anderen bleven nog twee dagen op een onderduikadres in het naburige dorp. Herman realiseerde zich dat het te gevaarlijk was om Teddy en Jos 's nachts in huis te verstoppen. Bij zijn terugkeer in Meensel begon hij onmiddellijk met de bouw van een ondergrondse schuilplaats in de achtertuin: een perfect gecamoufleerd rovershol onder een hooimijt, ruim genoeg voor enkele mannen. Zoon Jos en Teddy werden dezelfde nacht de eerste gasten. De volgende nachten kregen ze het gezelschap van Maurice Vuchelen, een lid van de PA dat nauw samenwerkte met de Natens-Hendrickxclan. Hij stond sinds kort ook op de lijst der gezochten van Meensel-Kiezegem. Een vierde verstekeling onder de hooimijt werd Staf Broos, een lokale smokkelaar. Het was vooral 's nachts gevaarlijk om zich niet te verschuilen, want dat was het geliefkoosde tijdstip voor de Gestapo om huizen binnen te vallen. Maar ook overdag bleef Teddy nooit meer ver uit de buurt van de schuilplaats. Hij hield zich in de nabijheid bezig met het uitsnijden van een houten Lancastermodel.

De razzia van 1 augustus gaf juffrouw Bruyninckx een nieuwe reden om Teddy zo snel mogelijk uit Meensel te evacueren. Een tweede inval bleef al-

6 Maria Duerinckx-Janssens was een nicht van Albert Stas, de grootvader van de auteur. Haar zoon Freddy werd geboren op 25 augustus 1944 en was in feite haar zesde kindje. Magda was in 1943 kort na de geboorte overleden.

tijd mogelijk, en dus moest de Canadees daar weg. Ze trof regelingen om hem naar een adres in Leuven over te brengen, waar hij tot aan de bevrijding kon verdwijnen tussen tienduizenden inwonende studenten. Haar vertrouweling Jan Crab kreeg de opdracht om de transfer te bewerkstelligen. Enkele dagen na de terugkeer uit Kapellen kwam Jeanne Beddegenuots de familie Pypen inlichten over die plannen. Jeanne was na de moord op haar vader en de aanhouding van haar moeder nog meer gedreven in haar taak als koerierster. Ze vertelde dat Teddy zich nog dezelfde nacht moest verbergen in een bos op de Nevelberg en daar tot klokslag middernacht moest wachten. Dan zou een contactpersoon opdagen en hem meenemen. Herman Pypen besloot dat Paula Teddy moest vergezellen. Als een eventuele Duitse patrouille hen zou verrassen, dan konden ze 'de smoes van het verliefde koppeltje' gebruiken. Hijzelf zou van op een veilige afstand de gebeurtenissen observeren. Het drietal vertrok om 11 uur 's avonds naar de afgesproken plaats en wachtte. Het werd middernacht op Hermans zakhorloge, maar er gebeurde niets. Ze bleven nog enkele uren liggen achter de struiken, maar niemand kwam. Diep ontgoocheld keerde Teddy uiteindelijk met Paula en Herman terug naar de hoeve.

Jeanne verscheen de volgende middag terug ten huize Pypen. Ze verzekerde Herman en Paula dat er de volgende nacht wel een geslaagd rendez-vous zou plaatsvinden. Dat had men haar op het hart gedrukt. En dus lagen Teddy en Paula om middernacht met herwonnen moed op de contactplaats. Hun harten bonsden in de keel, maar het bleef muisstil. Andermaal daagde niemand op. Totaal gedesillusioneerd wandelde Teddy terug naar huis. Hij zei tegen Paula: 'C'est fini, c'est fini!', waarmee hij bedoelde dat hij er genoeg van had. Hij realiseerde zich dat iemand spelletjes speelde, of dat er bewust valse informatie werd doorgegeven tussen verzetslui. Hij zei dat hij liever het risico nam om bij de Pypens te blijven tot aan het einde van de oorlog dan de speelbal te zijn van amateurs. Herman Pypen was razend. Hij zocht contact met Jeanne en vroeg haar met wiens voeten men aan het spelen was. Jeanne was sprakeloos en begreep er niks van. Het was duidelijk dat iemand ofwel haar ofwel Jan Crab misleid had. Juffrouw Bruyninckx was evenmin opgetogen. Zij vermoedde, terecht bleek achteraf, dat Adolf Hendrickx de Canadese piloot in Meensel wilde houden. Dat was zo afgesproken geweest met zijn gearresteerde spitsbroeder Natens, zodat beide verzetshelden er na de nakende bevrijding mee konden 'uitpakken'. Bruynke zocht opnieuw contact

met Adolf Hendrickx en drukte hem op het hart dat hij er persoonlijk verantwoordelijk voor was dat de piloot niets overkwam. En zo trok de Natens-Hendrickxclan uiteindelijk aan het langste eind. Zij wilden niet weten van een transfer van 'hun' piloot, terwijl de groep rond juffrouw Bruyninckx en Jules Cauwberghs alles probeerde om hem weg te halen. Jules had hierover vaak verhitte discussies gehad met de zelfzekere Natens en Hendrickx, maar hij zat sinds een tijdje zelf ondergedoken en had dus niks meer in de pap te brokken.⁷

Paula was het allemaal kotsbeu. Ze zei tegen haar ouders dat ze Teddy mee naar haar doopmeter in Brussel wilde nemen om hem daar te verstoppen tot aan de bevrijding. Maar vader Herman beseftte dat dit Natens en Hendrickx razend zou maken en veegde het plan van zijn dochter van tafel.

Gaston Merckx werd begraven op donderdag 3 augustus 1944. Enkele familieleden en vrienden van bij de Vlaamsche Wacht zwoeren bij het open graf dat Gastons dood nog meer gewroken zou worden. Dan brachten ze de Hitlergroet, wat de enkele opgedaagde dorpelingen koude rillingen bezorgde.

De kerkdiensten voor August Craeninckx, Petrus Vander Meeren en Oscar Beddegenoots verliepen in nagenoeg volledige anonimiteit. Vele dorpsgenoten vonden de moed niet om er zich te vertonen en wie ging voelde zich ongemakkelijk. De mensen wilden nu liever niet doorgaan voor sympathisant van het verzet.

En zo probeerde Meensel-Kiezegem de draad terug op te pikken. Er daalde een soort geforceerde rust neer over het dorp en iedereen hoopte dat die zou standhouden tot aan de bevrijding. Verzetslui die de dans ontsprongen, waren het dorp ontvlucht en zelfs notaris Mertens durfde zich niet meer in het openbaar te tonen. Maar de wraaklust van de familie Merckx was nog lang niet gestild. Drie moorden en veertien gevangenen volstonden niet om hun gevoelens van verdriet, woede en bitterheid te compenseren. Het dorp moest nog meer gestraft worden. Moeder Clementine en zus Maria deden er tegen de beruchte Vlaamse SD'ers François Janssens en Fernand Faignaert hun beklag over dat de moordenaars nog op vrije voeten liepen. Ze verzekerden de twee kornuiten dat geld geen probleem mocht zijn in de zoektocht naar medeplichtigen van de misdaad. De volgende dag reisde Marcel Merckx op

7 Afzonderlijke verklaringen van Jeanne Beddegenoots, Jan Crab, Theofiel Cauwberghs en Paula Pypen, september 1989 – maart 1990.

bevel van zijn bazige moeder naar Brussel, waar hij een grote som geld overhandigde aan de invloedrijke Belgische nazi Robert Verbelen. In ruil zorgde deze laatste voor de voorbereiding van een tweede aanslag op Meensel-Kiezegem. De aanhoudende aanwezigheid van weerstanders, werkweigeraars en andere delinquenten in het dorp moest de waanzinnige eis van moeder Merckx rechtvaardigen. De SS zou Meensel-Kiezegem definitief ‘zuiveren’.

Na hun arrestatie op 1 augustus werden de veertien Meenselse gevangenen voortdurend hardhandig ondervraagd in de Leuvense gevangenis. De gebroeders Merckx waren daarbij vaak aanwezig en lieten zich niet onbetuigd bij fysieke en psychische mishandelingen. Met de losgeweekte informatie probeerde de SS de puzzel van de Meenselse verzetsactiviteit samen te leggen. Een meeting onder bevriende zwarten leverde nog meer inlichtingen op en stilaan ontstond een lijst van wie nog gepakt moest worden. Het plan voor een tweede razzia kreeg vorm.

Verzetsleider Prosper Natens werd ongemeen hard aangepakt door de ondervragers van de Leuvense SD. Zijn maatje Adolf Hendrickx stond met stip genoteerd op de lijst van de Merckxen. Adolf, die op 1 augustus ternauwernood was kunnen ontkomen, leefde sindsdien ondergedoken bij zijn nonkel Pierre in Tienen. Maar op 10 augustus beging hij een erg dure vergissing. Benieuwd naar de toestand in Meensel besloot hij om in het geniep zijn ouders te bezoeken. De Gestapo wachtte hem op en arresteerde hem bij zijn terugkeer in Tienen. De zwarthemden legden hem gedurende de hele nacht bijzonder zwaar op de rooster in Leuven-Centraal. Hendrickx besepte toen nog niet dat hij de volgende dag een cruciale rol zou spelen in het leven van heel wat mensen.

De eigenlijke instructie om een tweede politieactie uit te voeren in Meensel-Kiezegem werd genomen op 7 augustus. Het Sicherheitskorps des Höheren und Polizeiführers in Belgien und Nordfrankreich vaardigde het expeditieorder uit.⁸ Het geheime document droeg de titel *Bevel voor Zuiveringsactie op vrijdag 11 augustus 1944* en beschreef het volgende:

1) De plaats

Terroristen en werkonwilligen hebben zich gevestigd ten zuiden van de baan Diest-Leuven, vooral in de plaatsen Meensel en Kiezegem.

8 Vertaald: ‘Het Veiligheidskorps van het Opperbevel en de Politie in België en Noord-Frankrijk.’

Tijdens de laatste maanden werden in bedoelde streek meerdere aanslagen en overvallen gepleegd.

2) De vijand

Het gaat hier over een bende die met actieve leden en medewerkers uit ongeveer 80 man bestaat. Een aantal van deze partizanen verblijft thuis in hun eigen woning, een ander aantal houdt zich schuil bij boeren. Men dient er rekening mee te houden dat ze gewapend zijn. Door onderzoek van de SD is het merendeel van hun verblijfplaatsen gekend.

3) De opdracht

Dit veiligheidskorps heeft de opdracht door omsingeling van de beide plaatsen en het uitkammen van de omgeving de door ons met naam bekende terroristen gevangen te nemen, en verder alle personen die in de onwettelijkheid leven in verzekerde bewaring te nemen.

4) Samenstelling van onze groep

Het veiligheidskorps met inzet van twee stormafdelingen van Germaanse Vlamingen, versterkt met 50 Feldgerdarmen en een groep van de Vlaamse Wacht. Alles samen rond de 350 manschappen ingedeeld in gevechtsgroepen I, II en III van elk 100 man, en één commandocel van 50 manschappen voor de aanhoudingen onder bevel van Obersturmführer Verbelen. De hele actie staat onder leiding van de Duitse SS Sturmbannführer Höfle.

5) Verzameling van de manschappen

Heeft plaats om 03.00 uur in de Artilleriekazerne (St.-Martinus) in Leuven. De aanvangsstellingen worden ingenomen om 04.00 uur en men rukt op naar het centrum van de gemeente. Het aanhoudingscommando arriveert langs de weg en gaat voorop onder leiding van SS Ostuf Verbelen, die het bevel geeft voor de aanhoudingen. Dit commando beschikt over bijzondere wapens door Verbelen bepaald en geheim gehouden.

De verzamelplaats van de gevangenen is aangeduid te Meensel. Het wegvoeren van de gevangenen staat onder bevel van Ostuf Verbelen. De commandopost van de actie en een hulppost voor de verzorging van gewonden zijn gevestigd te Sint-Joris-Winge.⁹

9 Verkorte weergave van het origineel actiebevel (vertaald uit het Duits).

Opnieuw zouden Vlaamse nazi's het grootste deel uitmaken van de aanvalsmacht. Meer nog, een Vlaams viertal zou de missie leiden en stond bekend om zijn gewetenloze wreedheid. SS Untersturmbannführers Tony Van Dijck, Jozef Bachot en Jef De Meyer zouden de drie gevechtsgroepen aanvoeren. Alle drie al vroeg lid van de Algemeene-SS Vlaanderen behoorden ze tot de overtuigde aanhangers van het nationaalsocialisme.¹⁰ Robert Verbelen had ook al naam gemaakt tijdens de voorbije oorlogsjaren. Hij was nu Obersturmbannführer der Germanische SS en één van de bekendste en meest gevreesde Belgische collaborateurs. Hij was de leider van het veiligheidskorps van DeVlag, dat zowat 2000 manschappen telde. Verbelen voerde een verbeterde strijd tegen de weerstand en had er persoonlijk voor gezorgd dat verscheidene Belgische verzetsorganisaties geëlimineerd werden.¹¹

In de vroege ochtend van vrijdag 11 augustus 1944 naderde een voertuig-colonne het slapende Meensel-Kiezegem. Legervrachtwagens brachten 350 Duitse soldaten en Vlaamse SS'ers naar drie startpunten ten westen, noorden en zuiden van de fusiegemeente. De manschappen droegen allemaal geweren of revolvers, en elke gevechtsgroep beschikte over drie mitrailleurs. De slagordes werden ingenomen en het startschot van de operatie weerklonk om stipt 4 uur. De omsingelende soldaten begonnen aan hun opmars in tirailleur met een onderlinge afstand van maximaal 50 meter. De eerste gewerschoten weergalmden luid in de ochtendstilte. Verscheidene inwoners van Meensel-Kiezegem schrokken uit hun slaap. Sommigen kropen in een schuilplaats, anderen wachtten bij hun kinderen bang af wat er ging gebeuren. Een paar weerstanders en gezochten zagen nog kans om op de vlucht te

10 De Algemeene-SS Vlaanderen werd op 30 november 1940 op initiatief van de Duitse SS-leiding opgericht. Het belang van de Algemeene-SS Vlaanderen was niet militair-strategisch, maar politiek. Een verklaring voor het geringe succes van de organisatie lag erin dat Vlaanderen voor de SS integraal deel moest gaan uitmaken van het Derde Rijk, terwijl Vlaams-nationalisten een grote zelfstandigheid nastreefden. In oktober 1942 werd de organisatie omgevormd tot 1ste Standaard van de Germaansche-SS Vlaanderen. Met de inschakeling van de Algemeene-SS Vlaanderen in de Germaanse SS werd duidelijk dat de ware macht van de organisatie niet bij de Vlaamse leiders lag, maar in Berlijn.

11 Robert Peter Jan Verbelen dook na de oorlog onder in Wenen en werd door een Belgische rechtbank aangeklaagd voor 67 oorlogsmisdaden, waaronder zijn aandeel in de dood op 101 Belgische burgers. Bij verstek veroordeeld tot de dood met de kogel in 1947. Werd tussen 1947 en 1955 in dienst genomen door de Amerikaanse inlichtingendienst onder de schuilnaam Alfred H. Schwab. Werd Oostenrijks staatsburger in 1959, maar aangeklaagd door een Weense rechtbank in november 1965 voor medeplichtigheid aan de moord op zeven Belgische weerstanders. Verbelen werd vrijgesproken en overleed in 1990.

gaan en het beleg te ontglippen. Om 4.30 uur was het cordon rond het dorp volledig gesloten en gingen Verbelen en zijn knokploeg over tot actie. Met het wapen in de hand traptten ze brutaal deuren in en sleurden ze verstijfde burgers uit hun bed. Opnieuw speelden Marcel en Albert Merckx een hoofdrol bij de aanhoudingen. Ondanks hun vermomming herkenden verscheidene dorpsgenoten hen.

In tegenstelling tot de eerste actie arresteerde de SS nu niet alleen gekende verzetsstrijders. In Meensel namen ze alle mannen tussen 16 en 65 mee. Ze verzamelden hen 'voor paspoortcontrole' op de speelplaats van de gemeentelijke meisjesschool tegenover de kerk. In Kiezegem zagen hun leeftijdsgenoten zich bijeengedreven in de lokale jongensschool. Ze moesten met hun gezicht naar de muur gaan staan, terwijl er een machinegeweer in het midden van de binnenkoer stond opgesteld. Van zodra iedereen verzameld was, moesten de Kiezegemnaren in colonne naar Meensel marcheren. Een schildwacht brulde: 'Hij die gaat lopen zal neergeschoten worden!'

De SS doorzocht nagenoeg alle huizen van het dorp. In het begin kwam daar minder geweld bij kijken dan bij de eerste razzia tien dagen eerder. Maar de sfeer werd grimmiger toen enkele gezochte weerstanders onvindbaar bleven. Constant Wittemans, zijn echtgenote en dochter werden ernstig mishandeld omdat hun zonen Joost en Jules niet aanwezig waren. De SS nam dan maar ouders en dochter in hechtenis. Enkele dorpelingen probeerden nog in extremis te vluchten. Maar de omsingeling bleek hermetisch gesloten en niemand geraakte erdoor.

De jonge Hermine Natens kwam omstreeks 6 uur wenend aangelopen op de hoeve van Herman Pypen. Verward deed ze het verhaal van de aan de gang zijnde SS-acties. Teddy zat met Jos Pypen en Maurice Vuchelen koffie te slurpen in de schuilplaats onder de hooimijt. Ze voelden meteen dat de toestand ernstig was, bespraken hun opties terwijl ze hun koffie opdronken, en besloten dat het beter was om te vluchten door het Vrijbos. Maar ze wisten niet dat het hele dorp omsingeld was door 300 soldaten. Smokkelaar Staf Broos voelde niks voor het plan en besloot om in de schuilplaats te blijven, de drie anderen kropen naar buiten. Maurice Vuchelen vertelde ons later opgewonden wat er toen gebeurde:

**We begonnen het bos in te lopen, ik op kop met mijn pistool in de hand.
Dan Teddy, en Jos als laatste. Plotseling hoorden we geweeerschoten aan**

de andere kant van het Vrijbos. Teddy viel neer en ik dacht even dat hij geraakt was. Ik kroop naar hem toe en merkte dat de reden van zijn val een losse schoen was. Hij keek heel angstig en zei dat hij wilde blijven liggen in het struikgewas. Ik kon hem overtuigen om verder te lopen en dus vertrokken we opnieuw alle drie. Plots zag ik twee zwarten staan. Ik draaide me om en riep naar Teddy en Jos: “Zwarten!”, terwijl ik mijn pistool afvuurde in de lucht. Vervolgens dook ik in een greppel met hoog gras. Teddy en Jos bleven lopen en ik dacht dat ze ergens anders zouden wegduiken. Maar tot mijn verbazing liepen ze verder, recht in de armen van de vijand!¹²

Jos Pypen gaf later de reden aan van het verder lopen:

We hadden niet gezien dat Maurice weggedoken was. We liepen een eind achter hem en hadden hem iets horen roepen, maar verstonden niet wat. We waren allemaal in een staat van paniek en verwarring. Teddy en ik dachten dat we nog in de goede richting liepen, tot er plots twee SS'ers voor ons stonden met hun geweren op ons gericht.

Teddy en Jos werden gefouilleerd met hun handen in de lucht en dan via gescheiden wegen naar de meisjesschool geleid. Maurice Vuchelen werd niet gevonden en dook de rest van de oorlog onder in Leuven. Hij had erg veel geluk gehad. Herman Pypen besloot ook om te vluchten en liep in een andere richting door het Vrijbos. Er werd op hem gevuurd maar toch slaagde hij erin om levend door de omsingeling te geraken. Hij dook definitief onder in Kapellen. Paula was getuige van het haastige vertrek van Teddy en Jos, maar wist niet dat ze aangehouden waren. Ze bleef een hele tijd zenuwachtig bij de ouderlijke hoeve rondhangen, hopend op nieuws. Tot Alfons Cauwberghs opdook. Hij had enkele Vlaamse SS'ers horen zeggen: ‘En nu is het tijd om Paula Pypen te gaan halen!’, en raadde haar aan om onmiddellijk te vertrekken. Hij gaf haar 100 frank en het meisje slaagde erin een tram van Meensel naar Tielt te nemen. Ze bleef de hele reis zitten onder een bank – verstijfd van angst. Paula reisde vervolgens naar Brussel, waar ze bleef tot 15 augustus. Bij haar thuiskomst vernam ze het vreselijke nieuws van de arrestatie van Teddy en Jos.

12 Interview met Maurice Vuchelen, 14 november 1989. Maurice overleed in 1998.

Rond de tijd van Teddy's aanhouding, ongeveer 8 uur, weerklonk een luide knal in Meensel-dorp. SS'ers hadden de hoeve van Jules Schotsmans in de Wersbeekstraat met brandgranaten in brand gestoken. De boerderij stond op Verbelens lijst van weerstandsnesten en men had zelfs sterke vermoedens dat er een geallieerde piloot verscholen zat. Omdat Schotsmans geen gehoor gaf aan de gebrulde bevelen om zich te vertonen, kenden de belegeraars geen genade. Ze besloten hem uit te roken. Jules bleef in de laaiende hoeve zitten. Zijn verkoolde lichaam werd later teruggevonden in het puin van de hoeve, maar van een geallieerde vliegenier was nergens een spoor. Het leek alsof Verbelens inlichtingendienst achter de feiten aanliep. Maar al snel zou blijken dat de gezochte piloot op de speelplaats van de meisjesschool stond.

Toen de gearresteerden door de poort van de meisjesschool stapten, traden ze zonder het te beseffen de 'plaats des oordeels' binnen. De SS verzamelde enkele honderden dorpelingen in de school en leverde hen over aan het oordeel van twee gemaskerde mannen – Albert en Marcel Merckx. Wie bekend stond om zijn nazisymphathieën wandelde snel door de grote poort weer naar buiten. De anderen duwde men één voor één binnen in een klaslokaal, waar de SS hen onderwierp aan een strenge paspoortcontrole. Verbelen zat aan een tafel met de beruchte Merckxlijst voor zich, en maakte op basis hiervan een selectie. De meerderheid kreeg na het nazicht van hun papieren het bevel om gehurkt te gaan zitten bij een hoop gevonden wapens en munitie op de speelplaats. Nerveuze bewakers dreigden te schieten als ze bewogen. De resterende minderheid behoorde tot de 'gevaarlijke verdachten' wiens namen op de lijst prijkten. Dit waren al dan niet vermeende verzetshelpers, werkweigeraars en familieleden van onvindbare weerstanders. Zij werden één voor één naar een ander klaslokaal geleid, vanwaar voortdurend geschreeuw weerklonk. Er waren bloedsporen in de gang die naar deze kamer leidde, wat paniek veroorzaakte bij de wachtenden. Binnen in het lokaal ondergingen de arrestanten een kruisverhoor over hun activiteiten of die van het spoorloze familielid. Men hoopte op die manier toch nog het schuiloord van enkele ontbrekende personen te kunnen achterhalen. Als de antwoorden de SS'ers niet bevielen, dan gebruikten ze geweld. Na het verhoor namen ze iedereen van deze groep in hechtenis.

Buiten op de speelplaats vond vervolgens het 'laatste oordeel' plaats voor zij die door de eerste paspoortcontrole waren geraakt en gehurkt wachtten

op hun lot. Plots werden Prosper Natens en Adolf Hendrickx op de speelplaats binnengeleid door zwaarbewapende bewakers. Ze zaten ieder vastgeketend aan een gemaskerde Merckx. Ze waren nauwelijks herkenbaar. Hun gezichten waren fel opgezwollen en volledig bebloed, en ze moesten bij het stappen ondersteund worden. Alle gevangen moesten nu rechtstaan en één rij vormen. Eén voor één werden ze voor Natens en Hendrickx geduwd, waarop de gemaskerde Merckxen de twee murw geslagen verzetsleiders vroegen of de persoon de weerstand had geholpen of niet. Een lichte jaknik was voldoende om een gijzelaar bij de groep van de schuldigen te laten belanden. Hij werd dan door de SS-bewakers op zijn knieën tegen de muur gezet. Schudden Natens of Hendrickx van neen, dan werden ze vaak brutaal tegengesproken door één van de twee Merckxbroers. De enkelingen die het geluk hadden om onschuldig te worden bevonden, mochten de school verlaten. Op deze cynische manier beslisten de twee voormalige verzetskopstukken over het lot van hun dorpsgenoten. Uiteraard moest de vertoning iedereen doodsbang maken. Mensen werden geslagen, geschopt en beschimpt. Vele Meensel-Kiezegemrnaren dachten dat hun laatste uur geslagen was. Hun vrees bleek in vele gevallen niet onterecht.

Terwijl deze hele nachtmerrie aan de gang was, werd ook Teddy door de schoolpoort geleid. Zijn gezicht vertoonde de sporen van enkele klappen die hij had gekregen. Met bonzend hart wachtte hij af wat er ging gebeuren. De SS kwam er achter dat hij een geallieerde vlieger was. Er werden allerlei verwijten naar zijn hoofd geslingerd, maar hij verstond niets van de Vlaamse of Duitse scheldwoorden. Hij werd in een apart klaslokaal binnengebracht, waar een SS-officier hem ondervroeg over zijn identiteit en over zijn helpers. Teddy volgde de standaardprocedure in de RAF en gaf alleen zijn naam, graad en stamnummer. Dat zinde de SS'er niet, en hij dreigde ermee andere methodes te gebruiken als de Canadees niet praatte. Uiteindelijk werd Teddy terug in de gang geduwd. Het nieuws van zijn ware identiteit verspreidde zich onder de zwarten en Duitsers, en enkele heethoofden begonnen hem lastig te vallen. 'Hier se, zie hem hier nu staan, onze piloot! Moet gij geen bommen gaan smijten op weerloze burgers, nee? Nu hebt ge heel wat minder praat, hé!' Gelukkig kwam een oudere Duitse onderofficier tussenbeide en bood een bleke Teddy een sigaret aan.

De Duitsers pakten Jos Pypen nog veel harder aan dan Teddy. Ze duwden hem in de hoek onder een brede trap, en daar tuigden ze hem af tot hij niet

meer op zijn benen kon staan. Daarna brachten ze hem bij Teddy. Gevraagd of ze elkaar kenden, schudden beiden mannen van neen, wat ongetwijfeld Jos' leven redde. Vervolgens schopten ze hen buiten en bevalen ze hen achteraan in de rij te gaan staan. Toen Jos voor Natens en Hendrickx verscheen, knikte één van beiden ja. De frêle twintiger werd naar de groep met terroristen verwezen. Dan was het Teddy's beurt. Hij deed enkele stappen voorwaarts, waarop één van de Merckxen Natens een duw gaf en riep: 'En den deze, heeft die ook meegedaan?'. Opnieuw knikten de twee gebroken weerstandsleiders en ook Teddy moest geknield tegen de muur gaan zitten. Hij bevond zich nu tussen de 'zware criminelen' die bevend en snikkend hun lot afwachtten.

Rond de middag zat het wrede tribunaal in de meisjesschool er op. De SS kondigde het einde van de 'zuiveringsactie' aan met vijf geweerschoten met telkens een seconde tussenpoos. Dan laadden ze 73 mannen en drie vrouwen op vrachtwagens en voerden hen onder zware bewaking naar Leuven. De meesten waren brave plattelandsbewoners, die weinig of niks met het verzet te maken hadden. Doordrongen van een vaderlandsliefde die toen doodgewoon was, hadden sommigen het hun plicht gevonden om gezochte dorpsgenoten te verbergen.

Waarom toch hadden Natens en Hendrickx zoveel dorpsgenoten 'erbij gelapt'? Waarom knikten ze toen Teddy voor hen stond? Het was duidelijk dat beide jongemannen onder verschrikkelijke druk stonden om mee te werken met de SS. Bij ondervragingen tijdens zijn tien dagen gevangenschap hadden Gestapo-agenten Natens meerdere keren een pistool tegen zijn hoofd gezet. Zijn gezicht vertoonde allerlei tekenen van zware mishandeling. Hij had dagenlang opgesloten gezeten in een isoleercel zonder eten of water. Bij zijn optreden in de meisjesschool was hij fysiek en mentaal een wrak. Zijn maatje Hendrickx had slechts één nacht in gevangenschap doorgebracht, maar ook zijn verschijning was onthutsend. Zijn gezicht en bebloede kleren getuigden van immense folteringen. Zijn haar was op enkele plaatsen uitgetrokken en hij kon ook niet meer gaan. Zowel hij als Natens beseften dat de SS'ers het meeste al wisten over het Meenselse verzet. Waarschijnlijk hebben ze geprobeerd om hun beulen te paaien door zo goed mogelijk 'mee te werken'. Wat ook kan meegespeeld hebben in hun hoofden, is het feit dat Teddy aanwezig was bij de actie bij de collaborateur Glazemaekers. Hij had dus de facto deelgenomen aan een verzetsdaad.

De gijzelaars kwamen opnieuw in de SD-kazerne in de Leuvense Vital Decosterstraat terecht. De SS'ers onderwierpen hen bij hun aankomst aan een nieuwe identiteitscontrole en bevalen iedereen zich uit te kleden. Persoonlijke bezittingen werden afgenomen en geïnventariseerd. Teddy ondertekende een papiertje waarop geschreven stond wat hij bij zijn aankomst bij zich had: een uurwerk, een ring met het familiezegel, een kapot kompas, 11 muntstukken, 1.000 Franse frank, 350 Belgische frank en 20 Hollandse gulden. Hij had er altijd voor gekozen om dit geld uit zijn ontsnappingskit bij zich te houden, in geval hij halsoverkop zou moeten vertrekken op een schuiladres. Hij signeerde het papier met duidelijke vermelding van zijn graad Squadron Leader, wat bewijst dat hij wel degelijk geprobeerd heeft om de Duitse veiligheidsdiensten ervan te overtuigen dat hij een geallieerde officier was.¹³ Vervolgens namen de SD'ers onder een lading vernederende opmerkingen en hoongelach van iedere ontkleedde gijzelaar een reeks foto's. Daarna voerden enkele vrachtwagens de arrestanten naar de middeleeuwse gevangenis Leuven-Centraal. In groepjes van acht duwde men de gijzelaars in veel te kleine cellen. Ze brachten drie verschrikkelijke dagen door, die vooral voor Teddy erg eenzaam waren. Hij begreep niets van wat zijn medegevangenen zeiden en niemand sprak een woordje Engels. Na drie dagen werden de cellen ontruimd en de groep opgesplitst. Zes werkweigeraars en personen met gedateerde identiteitspapieren werden opnieuw in een Leuvense cel opgesloten. Jos Pypen was daar ook bij. Hen stonden de volgende dagen nog verscheidene zware mishandelingen en ondervragingen te wachten. Maar de overige zeventig 'zwaardere' misdadigers, waaronder Teddy, stond een nog veel erger lot te wachten. Zij moesten op hun knieën achteraan in gesloten vrachtwagens plaatsnemen. Waarop de colonne zich in beweging zette richting Brussel. Geknield op de harde laadvloer en onder een loden zon werd het een vreselijke rit. Niemand mocht van de bewakers één kik geven of mekaar aankijken. De trucks hielden even halt aan het hoofdkwartier van de Sicherheitspolizei aan de Louizalaan nr. 347 en reden dan verder naar de grote staatsgevangenis van Sint-Gillis.

Alles wees erop dat Teddy's geluk was opgeraakt. Na zijn miraculeuze ontsnapping uit de Lancaster, zijn succesvolle ontwijking van de vijand en zijn

13 Hij schreef boven zijn handtekening de datum van 12 augustus 1944, wat aangeeft dat hij zich in het tumult een dag vergiste.

goede tijden bij de Pypens zo vlak voor de bevrijding, leek het tij nu gekeerd. Bovendien bleek dat hij niet op de voorkeursbehandeling kon rekenen waar hij als geallieerd officier eigenlijk recht op had. De sadistische willekeur van sommige SS'ers en hun duidelijke minachting voor de menselijke integriteit baarden hem grote zorgen. Hij hoopte om snel in contact te kunnen komen met Duitse officieren van de Luftwaffe of Wehrmacht om zijn zaak te bepleiten.